

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ – ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2003-2004

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΘΕΜΑ: ΤΟ ΑΡΘΡΟ 49 Β ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ ΩΣ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΘΕΜΕΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΕΙΡΗΝΗ

ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η θέση του Συντάγματος του Λουξεμβούργου αναφορικά με το ζήτημα του της ισχύος των κανόνων δικαίου της εθνικής εννόμου τάξεως, μετά τη συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας.

2. Το Συνταγματικό Θεμέλιο της συμμετοχής του Λουξεμβούργου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα κατά το ισχύον Σύνταγμα - Η σχέση εθνικής και κοινοτικής έννομης τάξης

3. Συμπεράσματα

ΘΕΜΑ: ΤΟ ΑΡΘΡΟ 49 Β ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ ΩΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΘΕΜΕΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ

Περίληψη: Το Σύνταγμα του Λουξεμβούργου χωρίς να ρυθμίζει ρητώς το ζήτημα της σχέσεως του κοινοτικού δικαίου έναντι των κανόνων της εθνικής εννόμου τάξεως, θέτει αυστηρότερες προϋποθέσεις σε σχέση με το αντίστοιχο άρθρο 28 του Ελληνικού Συντάγματος, για την παροχή κυριαρχικών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθ' όσον θεσπίζει ως προϋπόθεση για την ένταξη στο εθνικό δίκαιο της οιασδήποτε διεθνούς συμφωνίας, την κύρωσή της από το Κοινοβούλιο με την πλειοψηφία που απαιτείται για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Κατά πάγια όμως άποψη της νομολογίας, οι κατά το άρθρο 49β διεθνείς συνθήκες υπερισχύουν έστω και των μεταγενεστέρων εθνικών νόμων

1. Η θέση του Συντάγματος του Λουξεμβούργου αναφορικά με το ζήτημα της ισχύος των κανόνων δικαίου της εθνικής εννόμου τάξεως, μετά τη συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας.

Στα πλαίσια της προσπάθειας αλληλοπροσεγγίσεως των ευρωπαϊκών κρατών, κυρίως στον τομέα της οικονομίας, κατά τα πρώτα χρόνια μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, το Λουξεμβούργο ανήκε στην μικρή εκείνη ομάδα κρατών που ανταποκρίθηκαν στην πρόταση του Γάλλου Υπουργού Εξωτερικών Robert Schuman και υπέγραψαν την 18.04.1951 την συνθήκη περί ιδρύσεως της ΕΚΑΧ, η οποία εμφάνιζε ως μόρφωμα, για πρώτη φορά σε σχέση με τους υφιστάμενους τότε διεθνείς οργανισμούς, το στοιχείο «της κοινότητας», υπό την έννοια ότι τοποθετούσε τομείς της οικονομίας, υπό τον έλεγχο μιας υπερεθνικής αρχής, γεγονός που επέτρεπε όχι απλώς την αλληλοπροσέγγιση αλλά την βαθμιαία ενοποίηση των τομέων αυτών¹.

Το ισχύον, κατά την περίοδο της υπογραφής της Συνθήκης της ΕΚΑΧ, Σύνταγμα του Λουξεμβούργου του 1868, δεν περιείχε σχετική διάταξη, η οποία να προβλέπει καθ' οιονδήποτε τρόπο τη δυνατότητα περιορισμού της εθνικής κυριαρχίας του κράτους, με την παραχώρηση αρμοδιοτήτων σε όργανα διεθνών οργανισμών, εξ αυτού δε του λόγου οι περιορισμοί της κυριαρχίας που επέφερε η συμμετοχή του Λουξεμβούργου στην Ε.Κ.Α.Χ, στηρίχθηκαν **σε εθιμικό δίκαιο**².

¹ Για την ίδρυση και εξέλιξη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Π.Δ. Δαγτόγλου, «Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο», τ. 1 Β΄ ΕΚΔΟΣΗ 1985, ΣΕ. 20 επ.

² Βλ. σχετικά με τα συνταγματικά θεμέλια της συμμετοχής στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα των ιδρυτικών κρατών μελών, Π.Δ. Δαγτόγλου, «Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο», τ. 1 Β΄ έκδοση 1985, Σελ. . 61 επ.

Η εν λόγω όμως εθιμική κατοχύρωση της παραχώρησης κυριαρχικών δικαιωμάτων και εξουσιών σε όργανα διεθνών οργανισμών, δεν αρκούσε για την συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, που τελικά έλαβε χώρα με την υπογραφή της σχετικής συνθήκης στις 25 Μαρτίου 1957.

Για το λόγο δε αυτό, το Λουξεμβούργο κατά τον προηγούμενο της υπογραφής της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ έτος, προέβη σε αναθεώρηση του Συντάγματός του, βάσει της οποίας προσετέθη στο τρίτο κεφάλαιο περί κυριαρχικής εξουσίας το **άρθρο 49β**, κατά το οποίο «**Η άσκηση των εξουσιών που επιφυλάσσει το Σύνταγμα στην νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική εξουσία μπορεί να μεταβιβασθεί προσωρινά σε οργανισμούς διεθνούς δικαίου**»^{3,4}.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί το ενδεικτικό -σε σχέση με την ισχύ που αναγνωρίζει το Σύνταγμα του Λουξεμβούργου στο Διεθνές και Κοινοτικό Δίκαιο- γεγονός, ότι κατά την ως άνω αναθεώρηση του 1956, η Βουλή του Λουξεμβούργου απέρριψε προταθέν προσχέδιο σχετικά με τη διατύπωση του εν λόγω άρθρου, το οποίο προέβλεπε ότι οι κανόνες που επικυρώνουν «συνθήκες» υπερισχύουν των νόμων και όλων των άλλων εθνικών διατάξεων⁵.

B. Το Συνταγματικό Θεμέλιο της συμμετοχής του Λουξεμβούργου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα κατά το ισχύον Σύνταγμα - Η σχέση εθνικής και κοινοτικής έννομης τάξης

Σύμφωνα με το αναφερθέν στην προηγούμενη παράγραφο άρθρο 49β του Συντάγματος του Λουξεμβούργου, που ετέθη το πρώτον σε ισχύ δυνάμει της πραγματοποιηθείσας αναθεωρήσεως του 1956, ισχύει δε υπό της ίδιας διατυπώσεως έως και σήμερα, επιτρέπεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις η προσωρινή μεταβίβαση των κατά το Σύνταγμα αναγνωριζομένων νομοθετικών, εκτελεστικών και δικαστικών εξουσιών σε οργανισμούς Διεθνούς Δικαίου.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 37 παρ. 1 και 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 114, που προβλέπει τη διαδικασία αναθεωρήσεως του Συντάγματος, επιτρέπεται στον Μεγάλο Δούκα του Λουξεμβούργου να διαπραγματεύεται και να υπογράφει

³ Το αγγλικό κείμενο του άρθρου φέρει τον τίτλο **International Institutions** έχει ως εξής: « **The exercise of the powers reserved by the Constitution to the legislature, executive and judiciary may be temporarily vested by treaty in institutions governed by international law**» ([www. Oefre.unibe.ch](http://www.Oefre.unibe.ch))

⁴ βλ. σχετικά Π.Δ. Δαγτόγλου, «Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο», τ. 1 Β΄ έκδοση 1985, Σελ. . 61 επ. και Τζούλια Ηλιοπούλου Στράγγα, «Οι σχέσεις της ελληνικής με την ευρωπαϊκή έννομη τάξη», περιοδικό το Σύνταγμα, έτος 2000, τεύχος 6, σελ. 1093 επ.

⁵ « Elles prevalent sur les lois et sur toutes les autres dispositions nationales », Droit international et ordre interne luxembourgeois, [http:// portail. droit.francorhonie.org](http://portail.droit.francorhonie.org)

συμβάσεις (treaties), με τις οποίες να παραχωρούνται κυριαρχικά δικαιώματα του Κράτους σε Διεθνείς Οργανισμούς, υπό την προϋπόθεση αφ' ενός μεν της επικυρώσεώς τους από τη βουλή με νόμο και της δημοσίευσής τους κατά τον προβλεπόμενο από το Σύνταγμα τρόπο για την δημοσίευση των νόμων, αφ' ετέρου δε (δυνάμει του άρθρου 37 παρ. 2, το οποίο παραπέμπει στην διάταξη του άρθρου 114 παρ. 5) της ψηφίσεως του νόμου που τις επικυρώνει, με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία που απαιτείται για την αναθεώρηση του Συντάγματος, ήτοι με την πλειοψηφία των δύο τρίτων των παρόντων βουλευτών επί απαρτίας τριών τετάρτων του συνόλου αυτών⁶.

Εκ των ανωτέρω λοιπόν προκύπτει ότι το Σύνταγμα του Λουξεμβούργου όχι μόνο δεν αναγνωρίζει την υπεροχή του Κοινοτικού Δικαίου έναντι του εθνικού Συντάγματος της χώρας αλλά θέτει για την παροχή κυριαρχικών δικαιωμάτων του στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πολύ πιο αυστηρότερες προϋποθέσεις σε σχέση με το αντίστοιχο άρθρο 28 του Ελληνικού Συντάγματος, δεδομένου ότι θέτει ως προϋπόθεση για την ένταξη στο εθνικό δίκαιο της οιασδήποτε διεθνούς συμφωνίας, την κύρωσή της από το Κοινοβούλιο με την πλειοψηφία που απαιτείται για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Αυτό εξάλλου προκύπτει και από τη διάταξη του άρθρου 113 του Συντάγματος που προβλέπει ότι «μόνο ο Συντακτικός νομοθέτης μπορεί να αναθεωρήσει ή να τροποποιήσει το Σύνταγμα κι όχι Διεθνής Σύμβαση»⁷.

Για το λόγο δε αυτό, όταν ετέθη ζήτημα μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ περί αντιθέσεως του Συντάγματος του Λουξεμβούργου με το κοινοτικό δίκαιο, αναφορικά τόσο με τη συμμετοχή των κοινοτικών αλλοδαπών στις εθνικές εκλογές, όσο και ως προς το θέμα της υποχρεώσεως προσλήψεως από τα κράτη μέλη κοινοτικών αλλοδαπών στην δημόσια διοίκηση, το Κράτος του Λουξεμβούργου προέβη κατά τα έτη 1995 και 1999 σε αναθεώρηση των σχετικών με τα εν λόγω θέματα άρθρων του Συντάγματός του (άρθρα 107 και 10 παρ. 4 αντίστοιχα)⁸.

Περαιτέρω, στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι αν και το Σύνταγμα του Λουξεμβούργου δεν ρυθμίζει ρητά το ζήτημα της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου όχι μόνο έναντι του Συντάγματος αλλά και έναντι των εθνικών κοινών κανόνων, πάγια είναι η νομολογία των δικαστηρίων του Λουξεμβούργου, κατά την οποία τόσο «το Διεθνές» πρωτότυπο όσο και παράγωγο δίκαιο, σε περίπτωση συγκρούσεώς του, υπερισχύει ακόμη και του

⁶ βλ. σχετικά Π.Δ. Δαγτόγλου, «Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο», τ. 1 Β' έκδοση 1985, Σελ. . 61 επ. και Τζούλια Ηλιοπούλου Στράγγα, «Οι σχέσεις της ελληνικής με την ευρωπαϊκή έννομη τάξη», περιοδικό το Σύνταγμα, έτος 2000, τεύχος 6, σελ. 1093 επ.

⁷ «Seul le constituant peut reviser ou modifier la Constitution, et non un Traite international», Droit international et ordre interne luxembourgeois, <http://portail.droit.francophonie.org>

⁸ βλ. σχετικά Τζούλια Ηλιοπούλου Στράγγα, «Οι σχέσεις της ελληνικής με την ευρωπαϊκή έννομη τάξη», περιοδικό το Σύνταγμα, έτος 2000, τεύχος 6, σελ. 1093 επ.

μεταγενέστερου εθνικού νόμου και ως εκ τούτου αρνούνται να εφαρμόσουν κανόνες του εθνικού δικαίου αντίθετους προς «τα Διεθνή Συμβόλαια»⁹, ενώ το Συνταγματικό Δικαστήριο της χώρας μπορεί να επιληφθεί προδικαστικά, σύμφωνα με τα οριζόμενα σε σχετικό νόμο, μετά από αίτημα δικαστηρίου οιασδήποτε αρμοδιότητας, προκειμένου να αποφανθεί επί της συνταγματικότητας των νόμων, με εξαίρεση όμως του; Νόμους που επικυρώνουν συνθήκες¹⁰.

3. Συμπεράσματα

Το Σύνταγμα του Λουξεμβούργου δεν ρυθμίζει ρητώς το ζήτημα της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι των κανόνων της εθνικής εννόμου τάξεως. Κατά πάγια όμως άποψη της νομολογίας, οι κατά το άρθρο 49β διεθνείς συνθήκες υπερισχύουν έστω και των μεταγενεστέρων εθνικών νόμων

⁹ βλ. σχετικά Π.Δ. Δαγτόγλου, «Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο», τ. 1 Β΄ έκδοση 1985, Σελ. . 203 επ, όπου σε σχετική υποσημείωση αναφέρονται οι αποφάσεις της 8.06.1950/ 21.07.1951 και 14.07.1954 της Cour superieure de Justice και Droit international et ordre interne luxembourgeois, <http://portail.droit.francorhonie.org>

¹⁰ Contrôle de Constitutionnalité, <http://portail.droit.francorhonie.org>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Π. Δ. Δαγτόγλου, «Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο», τ. 1 Β΄ έκδοση 1985
2. Τζούλια Ηλιοπούλου Στράγγα, «Οι σχέσεις της ελληνικής με την ευρωπαϊκή έννομη τάξη», περιοδικό το Σύνταγμα, έτος 2000, τεύχος 6, σελ. 1093 επ.
3. Contrôle de Constitutionnalité, [http:// portail. droit.francorhonie.org](http://portail.droit.francorhonie.org)
4. Droit international et ordre interne luxembourgeois, [http/ portail. droit.francorhonie.org](http://portail.droit.francorhonie.org)

